

I. ÖRÖKSÉG

1. A mai finnugor nyelvek alapján kb. 1000 tőszó vezethető vissza a közös alapnyelvre. A finnugor alapnyelvi szavak segítségével alkossatok csoportban két rövid fogalmazást a megadott műfajok és szituációk szerint! Próbáljatok minél több szót felhasználni a fogalmazásokban! A szavakat toldalékolhatjátok, alkothattok összetett szavakat stb.

apa, hal, ház, háló, kő, vaj, fenyő, kéz, víz, kettő, megy

- a) műfaj: Messenger-üzenet
szituáció: Meghívod a barátodat egy kétnapos túrára.
- b) műfaj: e-mail
szituáció: Arról értesítéd az osztályfőnöködet, hogy csak késve érsz oda az iskola nyárindító rendezvényére, mivel a buszod nem ér be időben a városba.

2. Próbáld kitalálni a három észti nyelvű szólás magyar megfelelőjét (szögletes zárójelben a kiejtett forma látható magyaros átírásban)! A megoldásban segítenek a magyar nyelvben is hasonló hangzású szavak, illetve a tanult idegen nyelvek.

Torm veeklaasis. [torm véklászisz]

- a) Vér nem válik vízzé.
- b) Minden jó, ha a vége jó.
- c) Vihar egy pohár vízben.

Veri on paksem kui vesi. [véri on pákszém kui vészi]

- a) Vak vezet világtalant.
- b) Addig üsd a vasat, amíg meleg.
- c) Vér nem válik vízzé.

Kala läheb haisema peast. [kálá lehéb háiszémá péászt]

- a) Fejjel megy a falnak.
- b) Fejétől búzlik a hal.
- c) Fűt-fát megígér.

3. A megadott szótövek alapján alkoss minél több új szót! A szóalkotás mely típusait alkalmaztad?

ad

fej (főnév)

hó (csapadék)
nyír (főnév)

4. Mit jelentenek az alábbi finn szavak magyarul (szögletes zárójelben a kiejtett forma látható magyaros átírásban)? Beszéljétek meg, hogy a magyar szavakban milyen változások mentek végbe a finn nyelvhez képest! Ha téves választ adtatok, mi vezetett a félreértéshez?

1. <i>silmä</i> [szilme]
a) szilva
b) szem
c) sziszeg	2. <i>kivi</i> [kivi]
a) kő
b) kivétel
c) ki?	3. <i>muna</i> [muná]
a) hold
b) tojás
c) mond	4. <i>küte</i> [keté]
a) készít
b) kas
c) kéz
5. <i>eläü</i> [élee]
a) él
b) elalszik
c) elad	6. <i>mesi</i> [mészi]
a) messze/messzi
b) mese
c) méz	7. <i>veri</i> [véri]
a) ver
b) vér
c) veres/vörös	8. <i>kala</i> [kálá]
a) kalóz
b) hal
c) kalmár

5. Az ősi hitvilághoz tartozó szavaink többsége az idők során újabb jelentésekkel bővült. Milyen jelentéstöbblettel rendelkeznek a következő szavak (zárójelben az ősi jelentés olvasható)?

lélek (árnyéklélek 'a testet elhagyhatja, majd visszatér; megbetegedhet', *lélegzetlélek* 'a testből távozva az ember meghal')
harang ('jeladó üst')
táltos ('jósolni, gyógyítási tudó, csodás képességekkel rendelkező személy')
bölcs ('varázslat')
rejt ('révül')

6. Két dolog megnevezése a magyar nyelvben két számnévvel is történhet: *két*, *kettő*. Ez a jelenség a legközelebbi rokon nyelveinkben, a vogulban (mansiban) és az oszt-jákban (hantiban) is megfigyelhető: vog. *kitiy*, *kit*; oszt. *kätən*, *kät*.

Gyűjtsetek olyan összetételeket, amelyekben csak az egyik vagy a másik, vagy mindkettő számnév előfordulhat! Milyen szabályosságot fedeztek fel?

II. JÖVEVÉNYEK

7. A magyar nyelvben a *hónap* szavunk a *holdnap* szóra vezethető vissza. Mit jelent a *holdnap* kifejezés?

a) Az általad tanult idegen nyelvekben hogyan mondjuk a *hónap* jelentésű szót? Mit jelentenek?

.....
.....

b) Melyik nyelvből származnak hónapjaink elnevezései?

.....

c) A magyar nyelvben a hónapoknak a katolikus hagyományt követő elnevezéseivel is találkozhatunk, amelyek egészen a 16. századig nyúlnak vissza. Próbáld a mai elnevezést a régi nevével párosítani! Segítenek a 19. századi, évszakokra vonatkozó megnevezések.

január	pünkösd hava, tavaszutó
február	Szent Jakab hava, nyárhó
március	mindszent hava, őszhó
április	Szent Iván hava, nyárelő
május	boldogasszony hava, télelő
június	Szent György hava, tavasz hó
július	böjtelő hava, télutó
augusztus	Szent András hava, őszutó
szeptember	karácsony hava, télelő
október	böjtmás hava, tavasz elő
november	kisasszony hava, nyárutó
december	Szent Mihály hava, őszelő

8. A hét napjainak magyar elnevezései (három kivételével) más nyelvekből származnak.

a) Melyek azok a napok, amelyeknek neve belső keletkezésű, azaz magyar szó?

.....

b) Nézz utána, milyen eredetűek és mit jelentenek a hét többi napjának elnevezései!